

سلامت در جمهوری اسلامی ایران

۱۳۵۷-۱۴۰۰

ویرایش سوم

جلد اول

مولفین:

دکتر فریدون عزیزی

دکتر سید علی رضا مرندی

دکتر حمید رضا جمشیدی

دکتر باقر لاریجانی

و همکاران

(Ψ)
سازمان برای فرمان حضرت امام

پژوهشگاه علوم غدد و متابولیسم
دانشگاه علوم پزشکی تهران

فرهنگستان علوم پزشکی
جمهوری اسلامی ایران

عنوان و نام پدیدآور: سلامت در جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰-۱۳۵۷) / نویسندگان سیدعلیرضا مرندی... [و دیگران]؛ با همکاری فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران، پژوهشگاه علوم غدد و متابولیسم دانشگاه علوم پزشکی تهران، ستاد اجرایی فرمان حضرت امام رضوان الله تعالی ویراست ۳

وضعیت ویراست: وضعیت ویراست
 مشخصات نشر: تهران: اطلاعات، ۱۴۰۰
 مشخصات ظاهری: ۲ ج. جدول، نمودار، نقشه
 شابک: (دوره) 978-964-423-958-8 (ج. ۱) 978-600-435-179-9 (ج. ۲) 978-600-435-180-5

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: نویسندگان: سیدعلیرضا مرندی، باقر لاریجانی، فریدون عزیزی، حمیدرضا جمشیدی و همکاران
 یادداشت: کتابنامه
 موضوع: سلامت پروری - ایران - برنامه ریزی
 موضوع: بهداشت - ایران - برنامه ریزی
 موضوع: سیاست پزشکی - ایران
 شناسه افزوده: مرندی، سیدعلیرضا، ۱۳۱۸-
 شناسه افزوده: فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران
 شناسه افزوده: ستاد اجرایی فرمان حضرت امام
 شناسه افزوده: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، پژوهشگاه علوم غدد و متابولیسم
 شناسه افزوده: مؤسسه اطلاعات
 رده بندی کنگره: RA ۴۲۷/۸
 رده بندی دیویی: ۶۱۳
 شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۵۵۶۹۹

انتشارات اطلاعات

تهران: خیابان میرداماد، خیابان دکتر مصدق، روزنامه اطلاعات، شماره پستی ۱۵۳۹۹۵۳۱۱۱
 تلفن: ۲۹۹۹۳۴۵۵-۶
 تلفن دفتر توزیع و فروش: ۲۹۹۹۳۲۲۲
 فروشگاه مرکزی: تهران، بزرگراه حقانی، روبروی ایستگاه مترو، ساختمان روزنامه اطلاعات، تلفن ۲۹۹۹۳۶۸۶
 فروشگاه شماره (۱): خیابان انقلاب اسلامی، روبروی دانشگاه تهران، تلفن: ۶۶۴۶۰۷۳۲

سلامت در جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰-۱۳۵۷) (جلد اول)
 تألیف دکتر سیدعلیرضا مرندی، دکتر باقر لاریجانی، دکتر فریدون عزیزی، دکتر حمیدرضا جمشیدی و همکاران

در و فچپلی، چاپ و صحافی، مؤسسه اطلاعات

چاپ اول: ۱۴۰۰ شمارهگان: ۰۵۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۲۳-۹۵۸-۸ (دوره ۲ جلدی) ISBN: 978-964-423-958-8 (2vol.set)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۵-۱۷۹-۹ (ج. ۱) ISBN: 978-600-435-179-9 (vol. 1)

Printed in Iran همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فصل‌ها و بخش‌ها

فصل اول: تولیت (جلد اول)

بخش اول: سلامت در یک نگاه

بخش دوم: قانونگذاری در نظام سلامت

بخش سوم: سیاست‌گذاری در نظام سلامت

فصل دوم: تأمین منابع در نظام سلامت (جلد اول)

بخش اول: منابع مالی سلامت

بخش دوم: بیمه‌های سلامت

بخش سوم: سایر منابع (منابع فیزیکی و انسانی)

فصل سوم: نظام ارائه خدمات سلامت (جلد اول و دوم)

بخش اول: خدمات بهداشت

بخش دوم: عوامل اجتماعی تعیین‌کننده سلامت و همکاری‌های بین‌بخشی

بخش سوم: خدمات درمان

بخش چهارم: پرستاری

بخش پنجم: مامایی

بخش ششم: اورژانس

بخش هفتم: انتقال خون

بخش هشتم: خدمات غذا و دارو

فصل چهارم: آموزش و پژوهش (جلد دوم)

بخش اول: آموزش پزشکی و تحصیلات تکمیلی سلامت

بخش دوم: تحقیقات و فن‌آوری در نظام سلامت

فصل پنجم: سلامت همه جانبه و فرهنگ ایرانی - اسلامی (جلد دوم)

بخش اول: طب ایرانی - اسلامی

بخش دوم: دانشجویی و فرهنگی

بخش سوم: اخلاق پزشکی

بخش چهارم: سلامت معنوی

بخش پنجم: نظام سلامت در دوران دفاع مقدس

فصل ششم: تجربه ایران در همه‌گیری کووید ۱۹ (جلد دوم)

فصل هفتم: توسعه فن‌آوری‌های اطلاعات سلامت (جلد دوم)

فهرست مطالب

- پیشگفتار ۱۵
- تبيين جایگاه بیانیه گام دوم انقلاب در اسناد بالادستی کشور و الگوی پیاده‌سازی مفاهیم آن در نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران ۱۷
- فصل اول: تولیت (جلد اول) ۵۷
- سلامت در یک نگاه ۵۹
- ◆ مقدمه ۶۱
  - ◆ قانونگذاری سلامت ۶۳
  - ◆ سیاست‌گذاری سلامت ۶۹
  - ◆ مدیریت منابع سلامت ۷۱
  - ◆ خدمات ارتقای سلامت ۸۴
  - ◆ آموزش پزشکی ۱۰۱
  - ◆ پژوهش سلامت ۱۱۱
- قانونگذاری در نظام سلامت ۱۳۱
- ◆ مقدمه ۱۳۲
  - ◆ تاریخچه‌ی قانونگذاری در حوزه‌ی سلامت ۱۳۲
  - ◆ سیاست‌های کلی و قوانین حوزه‌ی سلامت از ۱۲۸۵ تا ۱۳۹۲ ..... ۱۴۲
  - ◆ سیاست‌های کلی و قوانین حوزه‌ی سلامت از سال ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰ ..... ۱۷۸
  - ◆ چالش‌های قانونگذاری در حوزه‌ی سلامت ۲۰۲
  - ◆ آینده‌نگاری حیطة و ترسیم افق چشم‌انداز ۲۰۹

سیاست‌گذاری در نظام سلامت	۲۲۳
◆ مقدمه	۲۲۴
◆ مبانی سیاست‌گذاری سلامت	۲۲۶
◆ نظام سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی سلامت در جمهوری اسلامی ایران	۲۴۲
◆ همکاری‌های بین‌بخشی و عوامل اجتماعی تعیین‌کننده‌ی سلامت	۲۷۱
◆ مشارکت مردم در سیاست‌گذاری سلامت	۳۰۸
◆ سیاست‌گذاری آگاه از شواهد در جمهوری اسلامی ایران	۳۲۲
◆ تعارض منافع در حکمرانی نظام سلامت	۳۳۳
◆ جهت‌گیری‌های کلی نظام سلامت در جمهوری اسلامی ایران	۳۴۲

فصل دوم: تأمین منابع در نظام سلامت (جلد اول) ۳۵۷

منابع مالی سلامت	۳۵۹
◆ مقدمه	۳۶۰
◆ عملکردهای اصلی تأمین مالی در نظام‌های سلامت دنیا	۳۶۰
◆ تحلیل وضعیت کنونی منابع مالی نظام سلامت ایران و شاخص‌های اقتصاد کلان	۳۶۱
◆ آینده‌نگاری حیطة و ترسیم افق چشم‌انداز	۳۷۷

بیمه‌های سلامت در جمهوری اسلامی ایران ۳۸۳

◆ مقدمه	۳۸۴
◆ اصول بیمه‌های اجتماعی	۳۸۴
◆ تاریخچه‌ی بیمه‌ی سلامت در کشور	۳۸۵
◆ تأمین مالی در نظام سلامت	۳۹۶
◆ سهم بیمه‌های سلامت در تأمین مالی حوزه‌ی سلامت	۳۹۸
◆ شیوه‌ی خرید خدمت به وسیله‌ی بیمه‌ها	۴۰۰
◆ ارزیابی پیامد بیمه‌ها	۴۰۹
◆ تحلیل وضعیت موجود نظام بیمه‌ی سلامت در ایران	۴۱۵
◆ چالش‌های اصلی نظام بیمه‌ای سلامت	۴۱۶
◆ راهکارها	۴۱۷
◆ آینده‌نگاری حیطة و ترسیم افق چشم‌انداز	۴۱۹

- ۴۲۳ ..... سایر منابع (منابع فیزیکی و انسانی)
- ۴۲۴ ..... < منابع انسانی سلامت
- ۴۴۱ ..... ♦ منابع انسانی بخش بهداشت و درمان
- ۴۴۳ ..... ♦ ضرورت تحول و بازآفرینی نظام مدیریت منابع انسانی بخش سلامت
- ۴۵۸ ..... < منابع فیزیکی سلامت
- ۴۶۱ ..... ♦ وضعیت منابع فیزیکی بخش سلامت
- ۴۶۱ ..... ♦ لوازم و تجهیزات پزشکی
- ۴۷۳ ..... ♦ آینده‌نگاری حیطة و ترسیم افق چشم‌انداز

فصل سوم: نظام ارائه خدمات سلامت (جلد اول و دوم) ۴۷۷

نظام ارائه‌ی خدمات سلامت (بهداشت) ۴۷۹

- ۴۸۰ ..... ♦ مدیریت شبکه
- ۵۱۱ ..... ♦ آموزش و ارتقای سلامت
- ۵۲۴ ..... ♦ بهبود تغذیه‌ی جامعه
- ۵۶۷ ..... ♦ مبارزه با بیماری‌های واگیر
- ۷۰۰ ..... ♦ مدیریت بیماری‌های غیرواگیر
- ۸۲۵ ..... ♦ سلامت دهان و دندان
- ۸۳۴ ..... ♦ سلامت جمعیت، خانواده و مدارس
- ۹۰۱ ..... ♦ سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد
- ۹۴۸ ..... ♦ مدیریت خطر بلایا
- ۹۶۵ ..... ♦ سلامت محیط و کار

عوامل اجتماعی تعیین‌کننده سلامت و همکاری‌های بین‌بخشی ۱۰۷۹

- ۱۰۸۰ ..... ♦ مقدمه
- ۱۰۸۱ ..... ♦ اهداف و مفاهیم
- ۱۰۸۳ ..... ♦ ارتباط عوامل اجتماعی و پیامدهای سلامت
- ۱۱۰۱ ..... ♦ استقرار نظام پایش و ارزیابی عدالت در سلامت در کشور
- ۱۱۰۴ ..... ♦ آینده‌نگاری حیطة و ترسیم افق چشم‌انداز

- نظام ارائه‌ی خدمات سلامت (حوزه‌ی درمان) ۱۱۱۵
- ◆ مقدمه ۱۱۱۶
  - ◆ چشم‌انداز سلامت جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ ..... ۱۱۱۶
  - ◆ راهبردهای دولت‌ها برای دستیابی به اهداف نظام سلامت ۱۱۱۷
  - ◆ مجموعه برنامه‌های تحول سلامت ۱۱۲۰
  - ◆ ساختار ارائه‌ی خدمات سلامت ۱۱۳۰
  - ◆ نظام پرداخت به ارائه‌کنندگان خدمات سلامت ۱۱۶۶
  - ◆ تعرفه‌گذاری خدمات سلامت در ایران ۱۱۶۹
  - ◆ وظایف شورای عالی پزشکی ۱۱۸۰

- پرستاری ۱۱۹۹
- ◆ تاریخچه ۱۲۰۰
  - ◆ راهبردهای کلیدی ۱۲۰۵
  - ◆ دست‌آوردها ۱۲۰۹
  - ◆ چالش‌های موجود در مسیر تحقق اهداف ۱۲۱۴

- خدمات مامایی در نظام سلامت ۱۲۱۹
- ◆ تاریخچه مامایی در ایران ۱۲۲۰
  - ◆ روند ارائه‌ی خدمات مامایی ۱۲۲۳
  - ◆ تحولات مامایی در ایران بعد از طرح تحول نظام سلامت ۱۲۲۵
  - ◆ چالش‌های موجود در مسیر تحقق اهداف ۱۲۳۰
  - ◆ آینده‌نگاری حیطه و ترسیم افق چشم‌انداز ۱۲۳۲

- خدمات اورژانس ۱۲۳۵
- ◆ تاریخچه تشکیل اورژانس در ایران ۱۲۳۶
  - ◆ عملکرد سازمان اورژانس کشور ۱۲۳۷
  - ◆ اقدامات انجام‌شده در مدیریت بیماری کرونا ۱۲۳۸

انتقال خون ایران ۱۲۶۹

- ◆ تاریخچه ۱۲۷۰
- ◆ ساختار متمرکز انتقال خون ۱۲۷۰
- ◆ اهدا و سلامت خون ۱۲۷۲
- ◆ جمع‌بندی عملکرد سازمان انتقال خون ۱۳۰۴
- ◆ چالش‌های فرآروی سازمان انتقال خون ۱۳۰۹
- ◆ آینده‌نگاری حیطة و ترسیم افق چشم‌انداز ۱۳۱۰

نظام ارائه‌ی خدمات سلامت (غذا و دارو) ۱۳۱۳

- ◆ مقدمه ۱۳۱۴
- ◆ تشکیل سازمان غذا و دارو ۱۳۱۶
- ◆ قوانین و دستورالعمل‌ها ۱۳۱۷
- ◆ اداره کل امور دارو و مواد تحت کنترل ۱۳۶۰
- ◆ اداره کل امور فرآورده‌های غذایی و آشامیدنی ۱۳۶۴
- ◆ اداره کل امور فرآورده‌های طبیعی، سنتی و مکمل ۱۴۰۸
- ◆ اداره کل امور فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی ۱۴۲۱
- ◆ اداره کل آزمایشگاه‌های مرجع کنترل غذا، دارو و تجهیزات پزشکی ۱۴۳۱
- ◆ دفتر نظارت و پایش فرآورده‌های سلامت‌محور ۱۴۴۴
- ◆ دفتر آمار و فن‌آوری اطلاعات ۱۴۵۸
- ◆ مراکز تحقیقاتی سازمان غذا و دارو ۱۴۷۲

فصل چهارم: آموزش و پژوهش (جلد دوم) ۱۴۸۳

آموزش عالی در نظام سلامت ۱۴۸۵

- ◆ مقدمه ۱۴۸۶
- ◆ تاریخچه‌ی پزشکی در دوران تمدن اسلام و ایران ۱۴۸۸
- ◆ ادغام آموزش پزشکی در خدمات سلامت برای پاسخ‌گویی به مطالبات مردم ۱۵۰۲
- ◆ نگاه به توسعه‌ی آموزش عالی سلامت در اسناد بالادستی نظام سلامت کشور ۱۵۱۵
- ◆ آینده‌نگاری و تحلیل روندها در آموزش پزشکی، تحول و نوسازی ۱۵۲۳
- ◆ تجارب سیاست‌گذاری در آموزش عالی سلامت ۱۵۳۳
- ◆ برنامه‌ی تحول و نوآوری در آموزش علوم پزشکی، یک تجربه‌ی ملی در عرصه‌ی سیاست‌گذاری ۱۵۴۰
- ◆ آینده‌نگارانه

- ◆ بسته‌ی آینده‌نگاری و مرجعیت علمی در آموزش پزشکی ۱۵۴۲
- ◆ بسته‌ی حرکت به سمت دانشگاه‌های نسل سوم ۱۵۵۰
- ◆ بسته‌ی آموزش پاسخ‌گو و عدالت محور ۱۵۵۵
- ◆ بسته‌ی توسعه‌ی راهبردی، هدفمند و مأموریت‌گرای برنامه‌های آموزش عالی سلامت ۱۵۶۶
- ◆ بسته‌ی آمایش سرزمینی، مأموریت‌گرایی، تمرکززدایی و ارتقای توانمندی دانشگاه‌ها ۱۵۶۹
- ◆ بسته‌ی اعتلای اخلاق حرفه‌ای ۱۵۷۵
- ◆ بسته‌ی بین‌المللی‌سازی آموزش علوم پزشکی ۱۵۷۷
- ◆ بسته‌ی توسعه‌ی آموزش مجازی در علوم پزشکی ۱۵۸۲
- ◆ بسته‌ی ارتقای نظام ارزیابی و آزمون‌های علوم پزشکی ۱۵۸۵
- ◆ بسته‌ی اعتباربخشی مؤسسات و بیمارستان‌های آموزشی ۱۵۸۸
- ◆ بسته‌ی توسعه و ارتقای زیرساخت‌های آموزش علوم پزشکی ۱۵۹۱
- ◆ آینده‌نگاری حیطة و ترسیم افق چشم‌انداز ۱۵۹۳

- تحقیقات و فن‌آوری در نظام سلامت ۱۶۰۹
- ◆ مقدمه ۱۶۱۰
- ◆ نظام پژوهشی در ایران ۱۶۱۱
- ◆ ارتقای کمی و کیفی تولیدات علمی ۱۶۶۴
- ◆ رشد فن‌آوری: تولید ثروت، پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه ۱۶۷۶
- ◆ بحران اپیدمی کووید-۱۹ و رویکردهای مقابله با آن ۱۶۸۹
- ◆ چالش‌ها و مشکلات تحقیقات علوم پزشکی ۱۶۹۶

- فصل پنجم: مسائل مرتبط با سلامت و فرهنگ ایرانی - اسلامی (جلد دوم) ۱۷۰۷
- فرهنگ، میراث پزشکی ایران، طب سنتی ایرانی ۱۷۰۹
- ◆ بخش اول: فرهنگ ۱۷۱۰
- ◆ بخش دوم: میراث پزشکی ایران ۱۷۲۸
- ◆ بخش سوم: طب سنتی ایرانی ۱۷۴۰

- حوزه دانشجویی و فرهنگی نظام سلامت کشور ۱۷۶۵
- ◆ معاونت فرهنگی و دانشجویی در نظام سلامت از آغاز تاکنون ۱۷۶۶
- ◆ تحلیل روند فعالیت اداره کل فرهنگی ۱۷۶۸

- ۱۷۷۸ ..... تحلیل روند فعالیت مرکز قرآن و عترت وزارت بهداشت
- ۱۷۹۰ ..... تحلیل روند فعالیت اداره کل دانشجویی
- ۱۸۰۳ ..... گزارش عملکرد حوزه اجرایی معاونت فرهنگی و دانشجویی وزارت بهداشت
- ۱۸۰۳ ..... تحلیل روند فعالیت شورای انضباطی دانشجویان
- ۱۸۰۴ ..... تحلیل روند فعالیت روابط عمومی معاونت فرهنگی و دانشجویی وزارت بهداشت
- ۱۸۰۶ ..... نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای پیش روی ادارات کل فرهنگی و دانشجویی
- ۱۸۰۸ ..... آینده‌نگاری حیطة و ترسیم افق چشم‌انداز

۱۸۱۹ ..... اخلاق پزشکی

- ۱۸۲۰ ..... مقدمه
- ۱۸۲۱ ..... تاریخچه‌ی اخلاق پزشکی در ایران
- ۱۸۲۴ ..... اخلاق پزشکی از دیدگاه اسلام
- ۱۸۲۵ ..... فعالیت‌های اخلاق پزشکی طی سه دهه‌ی اخیر در ایران
- ۱۸۳۰ ..... مروری بر مهم‌ترین دست‌آوردهای اخلاق در نظام سلامت ایران
- ۱۸۳۵ ..... کدها و راهنماهای اخلاق در پژوهش
- ۱۸۴۲ ..... اخلاق بالینی
- ۱۸۴۷ ..... اخلاق ترویجی

۱۸۵۹ ..... سلامت معنوی

- ۱۸۶۰ ..... مقدمه
- ۱۸۶۵ ..... مفاهیم سلامت معنوی
- ۱۸۶۶ ..... سلامت معنوی در نگاه اومانیستی
- ۱۸۶۷ ..... سلامت معنوی با رویکرد اسلامی
- ۱۸۷۰ ..... تعریف سلامت معنوی
- ۱۸۷۱ ..... ارتباط سلامت معنوی با سایر ابعاد سلامت
- ۱۸۷۲ ..... سنجش سلامت معنوی
- ۱۸۷۵ ..... مراقبت‌های سلامت معنوی
- ۱۸۷۷ ..... سلامت معنوی در پیشگیری ثانویه و ثالثیه بیماری‌ها
- ۱۸۸۲ ..... سلامت معنوی و تعیین‌کننده‌های اجتماعی مؤثر بر سلامت
- ۱۸۹۱ ..... ارتقای سلامت ادغام‌یافته در شبکه‌ی بهداشتی درمانی

۱۸۹۵	◆ چالش‌ها و آینده‌نگاری در حیطه‌ی سلامت معنوی
۱۸۹۶	◆ نتیجه‌گیری
۱۹۰۳	درس‌هایی از روایت حضور جامعه‌ی سلامت در دفاع مقدس
۱۹۰۴	◆ پیشینه و زمینه‌های فرهنگی
۱۹۱۱	◆ روایت حضور
۱۹۴۸	◆ شکوفایی اخلاق پزشکی، آداب حرفه‌ای اسلامی
۱۹۴۸	◆ فرهنگ و فرهنگ‌سازی مقاومت و پایداری در دوران دفاع مقدس
۱۹۶۱	فصل ششم: تجربه جمهوری اسلامی ایران در همه‌گیری کوید - ۱۹ (جلد دوم)
۱۹۶۲	◆ مقدمه
۱۹۶۲	◆ شیوع و گسترش بیماری کوید - ۱۹ در ایران
۱۹۷۰	◆ تشکیل ستاد ملی و استانی مبارزه با کوید - ۱۹
۱۹۷۷	◆ همکاری‌های بین‌بخشی
۱۹۸۵	◆ اقدامات
۱۹۹۴	◆ خلاصه نتایج حاصل شده
۲۰۱۹	◆ چالش‌ها
۲۰۲۲	◆ آینده‌نگاری حیطه و ترسیم افق چشم‌انداز
۲۰۲۴	◆ نتیجه‌گیری
۲۰۲۷	فصل هفتم: فن‌آوری اطلاعات سلامت (جلد دوم)
۲۰۲۸	◆ مقدمه
۲۰۲۸	◆ نظام ملی سلامت الکترونیکی و قوانین و مقررات بالادستی
۲۰۳۸	◆ اهداف نظام ملی سلامت الکترونیکی
۲۰۴۲	◆ دست‌آوردهای فن‌آوری اطلاعات سلامت (۱۳۹۲-۱۴۰۰)
۲۰۵۹	◆ چالش‌ها
۲۰۵۹	◆ آینده‌نگاری حیطه و ترسیم افق چشم‌انداز
۲۰۶۳	پیوست‌ها
۲۰۷۹	نویسندگان